

s fantom ne bo nič. Škoda za denar v mestu, ker je videti, da nima fant niti veselja, niti talenta!« To prorokovanje se pa ni izpolnilo. Kar čez noč je bilo drugače. Ko so prišli Andrejčkova mamica po štirinajstih dneh v mesto, so nekako v strahu stopali po stopnicah na njegovo stanovanje, ker so se bali, da jih bo gospodinja kar obsula s pritožbami. Kako so se pa razveselili, ko jim gospodinja pove, da ni imela še nikdar na stanovanju tako pridnega in dobrega dijaka, in da je Andrejček zlat otrok. Ko je prišel iz šole, so ga ljuba mamica srčno poljubili. Andrejček se je vedro smejal. Lahko si mislimo, s kakšnim veseljem so odšli mamica domov, in kako so bili oče veseli, ko so to slišali. Oče so mu bili pred odhodom v mesto zatrdili, da ne bo smel niti za božične praznike domov, ako jim gospodar ne bo pisal, da se je poboljšal. Vsega tega pa sedaj ni bilo treba. Andrejček je šel za Božič domov z očetom, ki so prišli ponj. Mamica so ga doma na pragu čakali in prišedšega srčno poljubili ter mu skrbno postregli. Že teden prej so mu sobico in posteljico pripravili. Bili so ž njim veseli, ker so videli, da je fant sedaj ves drugačen. Oče niso bili tudi pozneje z nobenim svojih otrok tako zadovoljni kot z Andrejčkom. V šolah je Andrejček izvrstno napredoval in prekosil tudi tiste, o katerih je sodil domači gospod učitelj, da imajo talent. Držal se je naukov in izkušenj svojega malega ključka. Po dovršenih šolah je postal, kakor je bilo prorokovano, gospod. V njegovih rokah so sedaj drugačni ključi, o katerih pravimo, da kar ti zaprejo, je zaprto tudi v nebesih, in kar ti odprejo, je odprto tudi v nebesih. Tisti skrivnostni ključek je pa še danes ž njim kot zvesta priča njegovih del.

Ne mučite živali!

(A. Slivnik.)

Od solnca do najmanjšega črva — vse, vse povečuje vsemogočnost božjo. Vsa brezštevilna in tako različna njegova dela nas kar silijo k temu, da ga občudujemo ter častimo. Vsaki stvari je odkazal Bog poseben namen. Stvarnik pa tudi očetovsko skrbi za vse stvari. Vsaki stvarci daje vse potrebno, da živi in se razvija tako kakor on hoče.

Človeka edinega je Bog ustvaril po svoji podobi in mu je vdihnil neumrjočo dušo. Pred človekom pa je Vsemogočni že poskrbel za nešteto mrtvih in živih stvari, ki naj bi mu pomagale, da živi po njegovih zapovedih ter se zveliča. Med temi stvarmi so nam najbližje živali, ki so nam v tem podobne, da živijo in čutijo ter se pregibljejo. In volja dobrotnega Stvarnika je tudi, da se živali veselijo življenja. Saj je naš Zveličar učil, da za živali sam Bog po očetovsko skrbi. Rekel je: »Poglejte ptice pod nebom; one ne sejejo in ne žanjejo in tudi ne spravljajo v žitnice, in vaš Oče nebeški jih živi.« »Ali se ne kupita dva vrabca za en vinar? In vendar ne eden ne pade na zemljo brez volje vašega Očeta,« slišimo v

sv. evangeliju. In v psalmu zopet beremo: »Vseh oči so obrnjene na Te, o Gospod, in Ti jim daješ hrane ob svojem času. Ti povzdigneš s svojo roko in nasitiš z dopadenjem vse, kar živi.«

Sv. pismo dokazuje na več mestih, da Bog živali ljubi in zahteva, da jih varuje tudi človek in pametno ravna z njimi. Tako n. pr. pravi, da naj delamo šest dni, sedmi dan pa naj počivamo mi in naša živina. Istotako nam zapoveduje, da pomagajmo onemogli živali tudi, ako bi bil tisti dan Gospodov dan. »Bodite usmiljeni, kakor je vaš Oče v nebesih usmiljen!« te besede sv. pisma smemo obrniti tudi na skrb za živali.

Bog je postavil človeka za gospoda čez vse zemeljske stvari, torej tudi čez živali. Toda pod pogojem, da pravično in milo ravna z njimi. Saj tudi ne bi bilo umljivo, da bi bil dal preusmiljeni in pravični Stvarnik človeku oblast, da sme žival trpinčiti. Ako torej človek muči žival iz hudobije ali nevednosti, ravna vselej zoper božjo voljo. In ako človek, ki ga je Bog obdaril z razumom, ravna zoper njegovo voljo, ni vreden, da je človek. Tak človek je slabši kot žival, ker ravna slabše kot žival. Ako bi žival imela tako lepe dušne darove, kakršne ima človek, bi gotovo ravnala vedno tako pravično in plemenito s soživaljo, kakor ravna dober in plemenit človek.

Žival s svojimi čuti lahko človeku veliko koristi. Tako se nam n. pr. pripoveduje zgodba, da je hotel nekdo utopiti svojega psa. Dolgo časa se je boril s psom, ki se ni dal vreči v vodo. Neusmiljeno je tolkel ubogo žival. Padel pa je pri tem neprevidno sam v reko. Ko je videla zvesta žival svojega krutega gospodarja v nevarnosti, je skočila za njim, ga potegnila vunkaj, se mu dobrikala in mu lizala mokri obraz. In kaj je storil zverinski človek? Ko se je oddahnil, je spet pograbil svojega psa-rešitelja ter ga vrgel v deročo vodo. Pa zdaj je v valovih poginila plemenita žival, milo proseča usmiljenja in pomoči.

Vera in pamet nam nalagata do živali gotove dolžnosti. Teh nam pač ne bo težko izpolnjevati, ako pomislimo, da nas brezpametne živali pogosto ljubijo, nas varujejo in se vesele, ako se nam godi dobro. Posebno bi morala deca ljubiti živali, negovati jih in varovati, kajti posebno otroke imajo tudi živali rade. Toda ljubiti ne smemo samo živali, ampak vse stvari in najbolj človeka. Ako bi nam bila kaka žival ljubša od našega bližnjega, ne bi bila to prava ljubezen, temveč neumnost.

Ako bi vsi ljudje čedno ravnali z živalmi, bi kmalu izginila s sveta vsa sirovost. Saj od človeka, ki ima usmiljenje z živino, lahko pričakujemo, da je tudi usmiljen do ljudi. Ali se nam ne studi ljuti Španec, ki je najbolj vesel takrat, ko se svečano med seboj mesarijo biki? Enakih zgledov najdemo tudi doma dovolj. Kolikokrat vidimo, kako sirov hlapec neusmiljeno pretepa ubogo uprežno žival, ker ne more speljati težkega voza čez strmi klanec. Nekoč sem bil priča takega prizora. Spredaj je vlekel hlapec za uzdo konja ter ju neusmiljeno suval, zadaj jima je drugi hlapec na vse pretege strojil kožo ter nesramno klel. Toda vse suvanje in tepež, vsa kletev in pridušanje ni nič poma-

galo: zasopla in prestrašena konjiča sta napela vse svoje moči, a voz se ni genil. Prišel sem mimo, pokaral sem nespametna človeka ter ju poučil. Oprla sta se hlapca na vsaki strani v voz ter potisnila, jaz pa sem vzel vajeti v roke ter z bičem švignil po zraku. Konjiča, ki sta medtem nekoliko počila, sta skočila in v trenutku smo bili vrhu klanca, kamor sta se poprej zaغانjali ubogi živali cele pol ure.

Človek, ki trpinči žival, bode istotako ravnal s svojim slabejšim bližnjikom. Komur se ne smili uboga živina, temu otrpne srce in strastna jeza ga popolnoma prevzame. Tak neusmiljenež je potem zmožen, da ubije v jezi tudi človeka. Cesar Domicijan, ki je vladal v prvem stoletju po Kristusu, je bil krut trinog. Že kot otrok je trpinčil živali in je imel

V mesnici.

največje veselje v tem, da je nabadal muhe. Pozneje je tudi kot vladar s svojimi podložnimi ravnal zelo grdo.

Že stari narodi so učili svoje otroke, da naj z živalmi ravnajo lepo. O Atencih se poroča, da so ostro kaznovali dečka, ki je izbil živali oko; kajti od tako sirovega otroka so pričakovali le to, da postane kdaj hudoben in nevaren mož.

Človek, ki je neusmiljenega srca, se ne zmeni za trpečo žival; večkrat mu je še celo všeč, da ista trpi muke. Pa s tem svojim neusmiljenim ravnanjem škoduje večkrat samemu sebi. Dokazano je, da je meso živali, ki je bila pred smrtjo trpinčena, človeškemu zdravju škodljivo. Kolikokrat se je pa že tudi prigodilo, da je usmrtila žival človeka, ki jo je dražil in mučil, ko se je hotela samo braniti.

Treba je, da živali dajemo to, česar potrebuje, in zahtevamo od nje toliko, kolikor nam more storiti. Dovoljeno nam je sicer, da žival usmrtime, ako potrebujemo njeno meso za hrano, ali pa ako nam dela žival škodo doma ali na polju. Toda usmrtiti jo moramo hitro, gotovo in pravilno, da ne trpi preveč in po nepotrebem.

Ako rabimo žival za delo, jo moramo temu privaditi. S tem moramo pa z lepo začeti in le tako bomo dosegli najlepší uspeh. Ako pa bi bila kdaj živali kazen potrebna, kaznujmo žival pravilno, trezno in ob pravem trenutku; nikoli pa ne tako, da bi preveč trpela ali se poškodovala. Marsikateri konj bi zanesljivo vozil in nosil, ako bi se z njim ravnalo razumno. Človek je pa sam kriv, ako je najti med konji več hudobnih. Nobena žival namreč ne trpi več od konja, nobene pa tudi toliko ne trpinčijo kakor konja. Večkrat trpi konj podnevi in ponoči mraz in vročino, lakoto in žejo. V zahvalo za naporno njegovo delo ga pretepa pijani voznik z bičem, ga suje in obdeluje s pestmi. In koliko pretrpi konj šele, ko mu vsled bolezni, starosti in stradanja opešajo moči!

Neumno je misliti, da le tepež žival modri in kroti. Vedne kazni napravijo žival hudobno, potuhnjeno, plašljivo, divjo in nezaupljivo. Njene moči se pri tem rabijo nepravilno, slabé ali se popolnoma uničijo. Tudi žival vé ceniti človeka, ako z njo ravná lepo, in mu rada in voljno stori, kar od nje zahteva z lepo.

Ne mučimo torej ubogih živali! Pomislimo, da se s tem zamerimo Bogu, ki je ustvaril živali za to, da se z nami vred veselijo življenja. Ako pa že moramo kako žival umoriti, ker so nekatere škodljive, bolne, za hrano in obleko nam potrebne, storimo to hitro in previdno. Saj je žival že tako dovolj uboga. Nič drugega je ne čaka nego smrt. In še to ji zadá večkrat trda človeška roka tako, da mora uboga žival po nepotrebem trpeti dolge muke, preden izdihne življenje.

Živali.

4. Maček in vrabec.

»To povej mi, vrabček, samo,«
maček je popraševal,
»kje čez zimo boš ostal?« —
»Danes tukaj, jutri támol!«

»Kje boš danes pri kosili?«
vpraša maček vrabca spet.
»Kjer bo zame dobra jed;
pri kokoših, bratec milil!«

»Kje pa danes boš prenočil?
To še, vrabček, mi povej.«
»Radoveden res si, glej;
smeha samega bi počil!

Vem: rad storil bi pregreho —
v noči pome bi prišel...
A ne boš!«... Ob tem zletel
vrabec urno je čez streho...

Janko Leban

